EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 23.5.2022
COM(2022) 604 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Küprose 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Küprose 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta

{SWD(2022) 604 final} - {SWD(2022) 640 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Küprose 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Küprose 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arves nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,[1] eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,[3] millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. See aitab majandusel taastuda ja teha eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks kestlikke ja majanduskasvu soodustavaid reforme ja investeeringuid, tugevdades samas liikmesriikide majanduse vastupidavust ja potentsiaalset majanduskasvu. Samuti aitab see tugevdada riigi rahanduse kestlikkust ning edendada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis. [XX.] juunil 2022 ajakohastati kooskõlas määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikega 2 taaste- ja vastupidavusrahastust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

(2) 24. novembril 2021 võttis komisjon vastu iga-aastase kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2022) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse 2021. aasta mais Portos toimunud

[1] EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.
[2] ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.
[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

sotsiaaltippkohtumisel veelkord kinnitatud ühist kohustust jätkata Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamist. Euroopa Ülemkogu kiitis 2022. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid heaks 25. märtsil 2022. 24. novembril 2021 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande,[4] milles nimetati Küprost ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille nõukogu võttis vastu 5. aprillil 2022, ning ettepaneku 2022. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist ning mille nõukogu võttis vastu 14. märtsil 2022.

(3) Venemaa sissetung Ukrainasse pärast ülemaailmset pandeemiat on märkimisväärselt muutnud geopoliitilist ja majanduslikku olukorda. Sissetungi mõju liikmesriikide majandusele avaldub näiteks kõrgemates energia- ja toiduhindades ning kehvemates kasvuväljavaadetes. Kõrgemad energiahinnad mõjutavad eelkõige kõige haavatavamaid leibkondi, kes kannatavad energiaostuvõimetuse all või elavad selle ohus. EL seisab silmitsi ka Ukrainast põgenevate inimeste enneolematu sissevooluga. Sellega seoses käivitati 4. märtsil 2022 esimest korda ajutise kaitse direktiiv,[5] millega anti Ukrainast pärit põgenikele õigus seaduslikult ELis viibida ning juurdepääs haridusele ja koolitusele, tööturule, tervishoiule, eluasemele ja sotsiaalhoolekandele.

(4) Võttes arvesse kiiresti muutuvat majanduslikku ja geopoliitilist olukorda, jätkub Euroopa poolaasta raames 2022. aastal majandus- ja tööhõivepoliitika ulatuslik koordineerimine, lähtudes samal ajal taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisnõuetest, nagu on märgitud 2022. aasta kestliku majanduskasvu analüüsis. Vastuvõetud taaste- ja vastupidavuskavade rakendamine on oluline poliitiliste prioriteetide elluviimiseks Euroopa poolaasta raames, kuna kavades käsitletakse kõiki 2019. ja 2020. aasta poolaasta tsüklites esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärset osa neist. 2019. ja 2020. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mida on läbi vaadatud, ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21, nagu ka riigipõhised soovitused, mis esitati enne muudetud kava esitamise kuupäeva.

(5) Alates 2020. aasta märtsist on kohaldatud üldist vabastusklauslit[6]. Oma 3. märtsi 2021. aasta teatises[7] esitas komisjon oma seisukoha, et otsuse tegemisel üldise vabastusklausli kohaldamise lõpetamise või jätkamise kohta tuleks lähtuda majandusolukorra üldhinnangust, kusjuures peamiseks kvantitatiivseks kriteeriumiks peaks olema ELi või euroala majandustegevuse tase võrreldes kriisieelse tasemega (2019. aasta lõpp). Võttes arvesse suurenenud ebakindlust ja majandusväljavaateid ohustavaid suuri langusriske Euroopas toimuva sõja kontekstis, enneolematut

---

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

5 Nõukogu 4. märtsi 2022. aasta rakendusotsus (EL) 2022/382, millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning nähakse selle tulemusena ette ajutine kaitse (ELT L 71, 4.3.2022, lk 1).

6 Komisjoni teatis nõukogule stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimise kohta, Brüssel, 20.3.2020 (COM(2020) 123 final).

7 Komisjoni teatis nõukogule „Üks aasta pärast COVID-19 puhangu algust: eelarvepoliitika meetmed“, Brüssel, 3.3.2021 (COM(2021) 105 final).

energiahindade tõusu ja jätkuvaid häireid tarneahelates, on põhjendatud stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamisaja pikendamine 2023. aasta lõpuni.

(6) 2021. aasta stabiilsusprogrammi käsitlevas nõukogu 18. juuni 2021. aasta arvamuses esitatud lähenemisviisi kohaselt on eelarvepoliitikat praegu kõige parem mõõta esmaste kulude (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude ELi vahenditega rahastatavaid kulusid[8]. Selleks et hinnata, kas riigi eelarvepoliitika on konservatiivne ja kas eelarve struktuur soodustab kestlikku taastumist kooskõlas rohe- ja digipöördega, pööratakse üldisest eelarvepoliitikast kaugemale minnes tähelepanu ka riiklikult rahastatavate[9] esmaste jooksvate kulude (millest on maha arvatud kaalutlusõiguse alusel võetud tulumeetmed ja välja jäetud COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed) ja investeeringute arengule.

(7) 2. märtsil 2022 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse 2023. aasta eelarvepoliitika üldised suunised, et toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist[10]. Komisjon märkis, et 2022. aasta talveprognoosi makromajanduslike väljavaadete kohaselt näib üleminek 2020.–2022. aasta üldiselt toetavalt eelarvepoliitikalt üldiselt neutraalsele eelarvepoliitikale 2023. aastal asjakohane, kuid samal ajal tuleb olla valmis reageerima muutuvale majandusolukorrale. Komisjon teatas, et 2023. aasta eelarvesoovitused peaksid jätkuvalt olema liikmesriigiti diferentseeritud ja nendes tuleks arvesse võtta võimalikku ülekanduvat mõju riikide vahel. Komisjon kutsus liikmesriike üles kajastama suuniseid oma stabiilsus- ja lähenemisprogrammides. Komisjon võttis kohustuse jälgida tähelepanelikult majandusarengut ja kohandada oma poliitikasuuniseid vastavalt vajadusele ning hiljemalt 2022. aasta mai lõpus esitatavas Euroopa poolaasta kevadpaketis.

(8) Seoses 2. märtsil 2022 esitatud eelarvesuunistega võetakse 2023. aasta eelarvesoovitustes arvesse halvenenud majandusväljavaateid, suurenenud ebakindlust ja täiendavaid langusriske ning võrreldes talveprognoosiga kiiremat inflatsiooni. Neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb eelarvemeetmete abil suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse ning säilitada kõige haavatavamate leibkondade ostujõud, et leevendada energiahinna tõusu mõju ja aidata piirata teisest inflatsioonisurvet sihipäraste ja ajutiste meetmete abil; eelarvepoliitika peab jääma paindlikuks, et kohaneda kiiresti muutuvate oludega, ning see peab olema riigiti diferentseeritud sõltuvalt nende eelarve- ja majandusolukorrast, sealhulgas võttes arvesse kriisi mõju ja Ukrainast põgenenud inimeste sisserännet.

(9) 2021. aasta 17. mail esitas Küpros määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõiget 1 järgides komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon on määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt hinnanud taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud

---

8 Käesolevas soovituses esitatud hinnangud eelarvepoliitika ja selle komponentide kohta on komisjoni hinnangud, mis põhinevad komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi aluseks olevatel eeldustel. Komisjoni hinnangud keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu kohta ei hõlma selliste reformide positiivset mõju, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavuskavaga ja võivad hoogustada potentsiaalset majanduskasvu.

9 Ei rahastata taaste- ja vastupidavusrahastust ega muudest ELi vahenditest antavate toetustega.

10 Komisjoni teatis nõukogule: eelarvepoliitika suunised 2023. aastaks, Brüssel, 2.3.2022 (COM(2022) 85 final).

hindamissuunistega. 20. juulil 2021 võttis nõukogu vastu otsuse Küprose taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta[11]. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsusest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Küpros on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(10) Kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artiklis 4 sätestatud tähtajaga esitas Küpros 5. mail 2022 oma 2022. aasta riikliku reformikava ja 2. mail 2022 oma 2022. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2022. aasta riiklik reformikava ka Küprose kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

(11) 23. mail 2022 avaldas komisjon Küprose kohta 2022. aasta riigiaruande[12]. Selles hinnati Küprose edusamme nõukogu poolt 2019., 2020. ja 2021. aastal vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti taaste ja vastupidavuse tulemustabeli põhjal kokkuvõte sellest, kuidas Küpros on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega, sealhulgas nendega, mis tekivad seoses Venemaa sissetungiga Ukrainasse. Samuti hinnati Küprose edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning ELi peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(12) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Küprose kohta põhjaliku analüüsi ja avaldas selle tulemused 23. mail 2022[13]. Komisjon jõudis järeldusele, et Küprosel on ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige suurenes COVID-19 kriisi ajal märkimisväärselt suur jooksevkonto puudujääk, mis pani lisakoormuse niigi suurele välis-, avaliku ja erasektori võlale, samas finantssektoris on viivislaenud hoolimata märkimisväärsest vähenemisest endiselt suured.

(13) 2. mail 2022 esitas Küpros oma 2022. aasta stabiilsusprogrammi. Nõukogu on Küprose 2022. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus kajastub eelkõige allpool esitatud soovituses 1.

(14) 20. juulil 2020 soovitas nõukogu Küprosel võtta 2020. ja 2021. aastal kooskõlas üldise vabastusklausliga kõik vajalikud meetmed, et tulemuslikult reageerida pandeemiale ning toetada majandust ja selle taastumist. Samuti soovitas nõukogu Küprosel juhul, kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne eelarvepositsioon keskpikas perspektiivis ja tagada võla kestlikkus, suurendades samal ajal investeeringuid. Eurostati kinnitatud andmete põhjal vähenes Küprose valitsemissektori eelarvepuudujääk 5,8 %-lt SKPst 2020. aastal 1,7 %-le SKPst 2021. aastal. Küprose eelarvepoliitilised meetmed toetasid majanduse taastumist 2021. aastal, samal ajal kui ajutised erakorralised toetusmeetmed suurenesid 3,6 %-lt SKPst 2020. aastal 3,9 %-le SKPst 2021. aastal. Küprose 2021. aasta meetmed on kooskõlas nõukogu 20. juuli 2020. aasta soovitusega. Kaalutlusõigusel põhinevad eelarvemeetmed, mille valitsus võttis vastu 2020. ja 2021.

---

11 Nõukogu 20. juuli 2021. aasta rakendusotsus Küprose taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (ST 10686/2021; ST 10686/2021 ADD 1).

12 SWD(2022) 604 final.

13 SWD(2022) 628 final.

aastal, olid ajutised või olid nendega seotud tasakaalustavad meetmed. Eurostati kinnitatud andmete kohaselt oli valitsemissektori võlg 2021. aastal 103,6 % SKPst.

(15) 2022. aasta stabiilsusprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on realistlik. Valitsuse prognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2022. aastal 2,7 % ja 2023. aastal 3,8 %. Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv väiksem: 2022. aastal 2,3 % ja 2023. aastal 3,5 %, mis tuleneb peamiselt komisjoni prognoosis esitatud eeldatavast väiksemast välisnõudlusest ning seega netoekspordi negatiivsest mõjust võrreldes 2022. aasta stabiilsusprogrammis esitatud tagasihoidliku mõjuga. Valitsus prognoosib oma 2022. aasta stabiilsusprogrammis, et Küpros saavutab 2022. aastal tasakaalustatud eelarvepositsiooni ja 2023. aastal eelarveülejäägi 0,4 % SKPst. 2022. aastal ilmnev paranemine tuleneb peamiselt enamiku erakorraliste meetmete lõpetamisest. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse kahanema 2022. aastal 93,9 %ni ja seejärel 2023. aastal 88,2 %ni. Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2022. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk on 2022. aastal 0,3 % SKPst ja 2023. aastal 0,2 % SKPst. See on väiksem kui 2022. aasta stabiilsusprogrammis prognoositud eelarvepuudujääk, tingituna peamiselt komisjoni prognoosis esitatud konservatiivsematest maksutulu prognoosidest. Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse suuresti sarnane: 2022. aastal 93,9 % ja 2023. aastal 88,8 %.

Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on keskpika perioodi (kümne aasta keskmine) potentsiaalne majanduskasv hinnanguliselt 2,6 %. See hinnang ei hõlma aga selliste reformide mõju, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavuskavaga ja võivad hoogustada Küprose potentsiaalset majanduskasvu.

(16) 2022. aastal kaotab valitsus järk-järgult enamiku COVID-19 kriisile reageerimiseks võetud meetmetest, nii et ajutised erakorralised toetusmeetmed peaksid prognooside kohaselt vähenema 3,9 %-lt SKPst 2021. aastal 0,1 %-le SKPst 2022. aastal. Valitsemissektori eelarvepuudujääki mõjutavad energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks võetud meetmed, mille maht on komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt 2022. aastal 0,2 % SKPst ja mis eeldatavasti kaotatakse 2023. aastal[14]. Need meetmed hõlmavad peamiselt sotsiaalsiirdeid vaesematele leibkondadele, energiatarbimise kaudsete maksude alandamist ning jae- ja hulgimüügihindade ülempiiri. Need meetmed on kavandatud ajutistena. Kui aga energiahinnad jäävad kõrgeks ka 2023. aastal, võidakse mõned neist meetmetest säilitada. Mõned neist meetmetest ei ole suunatud, eelkõige kodumajapidamiste elektriarvete maksumäära vähendamine, tarbijatele tariifide alandamine või nafta aktsiisi vähendamine. Valitsemissektori eelarvepuudujääki mõjutavad ka Ukrainast põgenenud isikutele ajutise kaitse pakkumise kulud, mille maht on komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt 2022. aastal 0,1 % SKPst ja 2023. aastal 0,2 % SKPst[15].

[14] Näitajad kajastavad alates 2021. aasta sügisest võetud meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tulusid ja kulusid ning asjakohasel juhul kapitalikulumeetmeid.

[15] Eeldatakse, et Ukrainast ELi põgenenud isikute koguarv jõuab 2022. aasta lõpuks vähehaaval 6 miljonini ning nende hinnanguline geograafiline jaotus põhineb olemasoleva diasporaa suurusel, vastuvõtva liikmesriigi elanikkonna suhtelisel suurusel ja Ukrainast põgenenud isikute tegelikul jaotusel üle kogu ELi 2022. aasta märtsi seisuga. Inimese kohta arvutatud eelarvekulude puhul põhinevad hinnangud komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse Euromodi mikrosimulatsiooni mudelil, võttes

(17) 18. juunil 2021 soovitas nõukogu Küprosel[16] säilitada 2022. aastal toetav eelarvepoliitika, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastust saadav impulss, ning riiklikult rahastatavad investeeringud. Samuti soovitati Küprosel juhul, kui majandustingimused võimaldavad, järgida eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne eelarvepositsioon ja tagada riigi rahanduse kestlikkus keskpikas perspektiivis ning samal ajal suurendada investeeringuid, et hoogustada võimalikku majanduskasvu.

(18) Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi ja Küprose 2022. aasta stabiilsusprogrammis sisalduva teabe põhjal peaks eelarvepoliitika 2022. aastal olema üldjoontes neutraalne, +0,1 % SKPst, samas kui nõukogu soovitas toetavat eelarvepoliitikat[17]. Küpros kavatseb jätkuvalt toetada majanduse taastumist, kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut lisainvesteeringute rahastamiseks, nagu on soovitanud nõukogu. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatavate kulutuste positiivne panus majandustegevusse peaks võrreldes 2021. aastaga suurenema 0,7 % SKPst. Riiklikult rahastatavatel investeeringutel peaks olema 2022. aastal eelarvepoliitikale pärssiv mõju 0,6 protsendipunkti SKPst[18]. Seetõttu ei kavatse Küpros säilitada riiklikult rahastatavaid investeeringuid. Samal ajal peaks riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) 2022. aastal andma üldisesse eelarvepoliitikasse üldjoontes neutraalse panuse 0,2 protsendipunkti. See hõlmab energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõjuga tegelemise meetmete täiendavat mõju (0,1 % SKPst) ning Ukrainast ümberasustatud isikutele ajutise kaitse pakkumise kulusid (0,1 % SKPst).

(19) Komisjoni 2022. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika seisund, eeldusel et poliitikat ei muudeta, 2023. aastal +0,1 % SKPst[19]. Eeldatavasti kasutab Küpros ka 2023. aastal taaste- ja vastupidavusrahastust antavaid toetusi, et rahastada lisainvesteeringuid majanduse taastumise soodustamiseks. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatavate kulutuste positiivne panus majandustegevusse peaks võrreldes 2022. aastaga suurenema 0,3 protsendipunkti SKPst. Riiklikult rahastatavatel investeeringutel peaks olema 2023. aastal eelarvepoliitikale pärssiv mõju 0,1 protsendipunkti SKPst[20]. Samal ajal peaks riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) 2023. aastal andma üldisesse eelarvepoliitikasse üldjoontes neutraalse panuse 0,1 protsendipunkti. See hõlmab energiahindade tõusu leevendamiseks võetud meetmete (0,2 % SKPst) järkjärgulise kaotamise ja Ukrainast põgenenud inimestele ajutise kaitse andmisega seotud lisakulude (0,1 % SKPst) mõju.

(20) 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarveülejääk järkjärgult kasvama 1,5 %-le SKPst 2024. aastal ja 1,7 %-le SKPst 2025. aastal. Seega peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk jääma programmiperioodi jooksul alla 3 % SKPst. Selle prognoosi kohaselt vähenevad teatavad avaliku sektori kulutused, eelkõige toetused, ning piiratakse muude kulude, sealhulgas vahetarbimise ja

---

arvesse nii võimalikke rahaülekandeid inimestele kui ka mitterahalisi hüvesid, näiteks haridust ja tervishoidu.

16 Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, milles esitatakse nõukogu arvamus Küprose 2021. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 58).

17 Miinusmärgiga (plussmärgiga) näitaja kajastab esmaste kulude liigset (vähest) kasvu võrreldes keskpika perioodi majanduskasvuga, osutades ekspansiivsele (pärssivale) eelarvepoliitikale.

18 Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma neutraalse panuse 0,0 protsendipunkti SKPst.

19 Miinusmärgiga (plussmärgiga) näitaja kajastab esmaste kulude liigset (vähest) kasvu võrreldes keskpika perioodi majanduskasvuga, osutades ekspansiivsele (pärssivale) eelarvepoliitikale.

20 Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma pärssiva panuse 0,2 protsendipunkti SKPst.

mitterahaliste sotsiaalsiirete kasvu. Avaliku sektori investeeringute vähenemist osakaaluna SKPst prognoositakse ka pärast 2022. aasta tipptaset. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse 2025. aastani kahanema – 2024. aastal 81 %-le ja 2025. aastal 76,7 %-le. Komisjoni analüüsi põhjal näivad võla kestlikkusega seotud riskid keskpikas perspektiivis keskmised.

(21) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need aitavad lahendada kõiki majanduslikke ja sotsiaalseid probleeme või olulist osa majanduslikest ja sotsiaalsetest probleemidest, millele on osutatud nii nõukogu poolt Küprosele 2019. ja 2020. aastal Euroopa poolaasta raames antud riigipõhistes soovitustes kui ka enne kava vastuvõtmise kuupäeva esitatud riigipõhistes soovitustes. Eelkõige on need seotud riigi rahanduse ja tervishoiu, tööturu- ja sotsiaalpoliitika, hariduse ja oskuste, avaliku ja erasektori investeeringute ning rohe- ja digipöördega, samuti struktuurireformidega, mille abil parandada avaliku sektori toimimist, võidelda korruptsiooni vastu ja aidata kaasa viivislaenude vähendamisele pangandussektoris.

(22) Küprose taaste- ja vastupidavuskava rakendamine aitab eeldatavasti teha uusi edusamme rohe- ja digipöörde valdkonnas. Küprose kliimaeesmärkide saavutamist toetavad meetmed moodustavad kava kogueraldisest 41 % ning digieesmärke toetavad meetmed 23 %. Taaste- ja vastupidavuskava täielik rakendamine kooskõlas asjakohaste eesmärkide ja sihtidega aitab Küprosel COVID-19 kriisist kiiresti taastuda, tugevdades samal ajal tema vastupanuvõimet. Sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmade süstemaatiline kaasamine on jätkuvalt oluline taaste- ja vastupidavuskava ning üldise majandus- ja tööhõivepoliitika edukaks rakendamiseks, et tagada laialdane isevastutus kogu poliitilise tegevuskava eest.

(23) Küpros esitas partnerluslepingu ja muud ühtekuuluvuspoliitika programmidokumendid[21] 30. detsembril 2021. Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrusega (EL) 2021/1060 peab Küpros asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi ühtekuuluvuspoliitika 2021.–2027. aasta fondide programmitöös arvesse võtma. See on eeltingimus ühtekuuluvuspoliitika fondidest saadava rahalise toetuse tulemuslikkuse suurendamiseks ja lisaväärtuse maksimeerimiseks, edendades samal ajal nende fondide ning muude liidu vahendite ja fondide vahelist koordineerimist, vastastikust täiendavust ja sidusust. Taaste- ja vastupidavusrahastu ning ühtekuuluvuspoliitika programmide edukas rakendamine sõltub ka selliste kitsaskohtade kõrvaldamisest, mis pärsivad investeeringuid, mis toetavad rohe- ja digipööret ning tasakaalustatud territoriaalset arengut.

(24) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Küpros silmitsi ka probleemiga, mis on seotud riigile kuuluvate ettevõtete juhtimisega. Juhtimissüsteemis esineb puudusi seoses rahvusvaheliste standarditega (nt Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni koostatud riigile kuuluvate ettevõtete üldjuhtimise suunised ning Maailmapanga koostatud riigile kuuluvate ettevõtete üldjuhtimise töövahend), mis mõjutab Küprose tootlikkust ja ettevõtluskeskkonda. Eelkõige kasvataksid riigile kuuluvate ettevõtete tõhusust ja mõjusust finantstulemuste ja avaliku sektori eesmärkide suurem läbipaistvus ning

[21] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159).

suurem aruandekohustus. Samuti aitaksid sellele kaasa parimate tavade rakendamine, näiteks tulemuspõhine ja läbipaistev riigile kuuluvate ettevõtete juhtorganitesse liikmete nimetamise protsess ning riigile kuuluvate ettevõtete omandiõiguse üleminek poliitikale orienteeritud ministeeriumidelt spetsiaalsele keskasutusele. Selliste majanduslikult elujõuliste turgude avamine, kus riigile kuuluvatel ettevõtetel on praegu turgu valitsev seisund (nt taastuvad energiaallikad), muudaks need turud tõhusamaks, kiirendaks rohe- ja digipööret ning aitaks majandust mitmekesistada. Riigile kuuluvate ettevõtete suhtes meetmete võtmine muudaks juhtimise Küprosel tõhusamaks ning nii kohalike kui ka välismaiste ettevõtete jaoks turu õiglasemaks ja läbipaistvamaks. See on kooskõlas Küprose pikaajalise strateegia eesmärkidega ja selle aluseks oleva tegevuskavaga (algatus „Riigile kuuluvate ettevõtete moderniseerimine ning innovatsiooni ja efektiivsuse edendamiseks õigete stiimulite loomine“). Riigile kuuluvate ettevõtete juhtimise parandamisele suunatud poliitika võib aidata vähendada valitsemissektori võlga, sest nende ettevõtete parem juhtimine suurendaks avaliku sektori tõhusust. Samuti võib see aidata parandada ettevõtluskeskkonda ja suurendada potentsiaalset majanduskasvu.

(25) Versailles' deklaratsioonis ELi riigipeade ja valitsusjuhtidelt saadud volituste kohaselt soovitakse kavaga „REPowerEU“ kaotada võimalikult kiiresti Euroopa Liidu sõltuvus Venemaalt imporditavast fossiilkütusest. Selleks määratakse dialoogis liikmesriikidega kindlaks kõige sobivamad projektid, investeeringud ja reformid riiklikul, piirkondlikul ja ELi tasandil. Nende meetmete eesmärk on vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest ja suunata fossiilkütuste import Venemaalt eemale.

(26) Taastuvate energiaallikate kogu potentsiaali saaks Küprosel veelgi paremini ja kiiremini ära kasutada, eelkõige lubade andmise menetluse lihtsustamise ja päikeseenergiarajatistesse investeerimise kaudu. Küpros praegu gaasi ei kasuta, kuid nafta osakaal energiaallikate jaotuses on 85,6 %. Arvestades energiahindade suurt kõikumist maailmaturgudel, on Küprose majanduse kestlikkuse seisukohast äärmiselt oluline vähendada riigi suurt sõltuvust naftast. Naftaga varustatus põhineb täielikult impordil, kuid Venemaalt imporditud nafta osakaal on ainult 1 %, mis jääb tunduvalt alla ELi keskmise (23 %)[22]. Energiatarnete mitmekesistamiseks ja impordisõltuvuse vähendamiseks oleks Küprosel kasulik kiirendada vesinikuga ühilduva gaasiimporditaristu ja uute energiaühenduste arendamist, et edendada taastuvate energiaallikate laialdasemat kasutuselevõttu. Gaasiga seotud uued taristu- ja võrguinvesteeringud peaksid võimaluse korral olema tulevikukindlad, et hõlbustada nende pikaajalist kestlikkust tulevikus säästvatele kütustele kohandamise kaudu. Peale selle võiks laiendada ja kiirendada energiatõhususe poliitikat, sealhulgas transpordisektoris, et ohjeldada kasvavat energiatarbimist, mis on märkimisväärselt suurem kui ELi keskmine. Energiatõhususe meetmed peaksid aitama leevendada ka energiaostuvõimetust, mida kogeb suur osa elanikkonnast (20,9 %), kasutades selleks vajaduse korral ühtekuuluvuspoliitika vahendeid. Paketi „Eesmärk 55“ eesmärkide saavutamiseks tuleb Küprosel veelgi vähendada kasvuhoonegaaside heidet ning suurendada taastuvenergia tootmist ja energiatõhusust.

(27) Kuigi kliimaneutraalsusele ülemineku ja fossiilkütustest loobumise kiirendamine tekitab mitmes sektoris märkimisväärseid ümberkorralduskulusid, saab Küpros ühtekuuluvuspoliitika raames kasutada õiglase ülemineku mehhanismi, et leevendada ülemineku sotsiaal-majanduslikku mõju kõige enam mõjutatud piirkondades. Lisaks

[22] Eurostat (2020), Venemaa impordi osakaal maagaasi, nafta ja kivisöe koguimpordis. ELi 27 liikmesriigi keskmise impordi puhul näitab koguimport ELi 27 liikmesriigist väljastpoolt pärit importi. Küprose puhul hõlmab koguimport ELi-sisest kaubandust. Nafta hõlmab toornaftat ja rafineeritud naftatooteid.

saab Küpros kasutada Euroopa Sotsiaalfond+, et parandada tööhõivevõimalusi ja tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust.

(28) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2022. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus[23] kajastub allpool esitatud soovituses 1.

(29) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada soovitust euroala majanduspoliitika kohta. Küprose puhul kajastub see eelkõige allpool esitatud soovitustes 1 ja 2.

(30) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2022. aasta riikliku reformikava ja 2022. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitused kajastuvad allpool esitatud soovitustes 1, 2, 3 ja 4. Soovitused 1 ja 2 aitavad kaasa ka euroala käsitlevate soovituste, eelkõige esimese ja neljanda soovituse rakendamisele. Soovituses 1 osutatud eelarvepoliitika meetmed aitavad muu hulgas vähendada valitsemissektori suure võlaga seotud tasakaalustamatust. Soovituses 2 osutatud poliitikameetmed aitavad muu hulgas vähendada erasektori suure võlaga seotud tasakaalustamatust, piirates erasektori liigset laenamist. Samuti aitavad need leevendada valitsemissektori suure võla ja jooksevkonto puudujäägiga seotud tasakaalustamatust, mitmekesistades majandust, ning viivislaenude suure osakaaluga seotud tasakaalustamatust. Soovituses 3 osutatud poliitikameetmed aitavad muu hulgas vähendada valitsemissektori suure võlaga seotud tasakaalustamatust, suurendades valitsussektori tõhusust ja pikaajalist majanduskasvu, ning erasektori võla ja välisvõlaga seotud tasakaalustamatust, suurendades pikaajalist majanduskasvu. Soovituses 4 osutatud poliitikameetmed aitavad muu hulgas pikas perspektiivis toime tulla suure välisvõlaga seotud haavatavusega,

SOOVITAB Küprosel võtta 2022. ja 2023. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasv oleks kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga, võttes arvesse jätkuvat ajutist ja suunatud toetust kodumajapidamistele ja ettevõtetele, mis on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ning Ukrainast põgenevatele inimestele. Olla valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, sealhulgas kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut, kava „RePowerEU“ ja muid ELi vahendeid. Järgida pärast 2023. aastat eelarvepoliitikat, mille eesmärk on saavutada usaldusväärne keskpika perioodi eelarvepositsioon.

2. Jätkata oma taaste- ja vastupidavuskava rakendamist kooskõlas nõukogu 28. juuli 2021. aasta rakendusotsuses esitatud eesmärkide ja sihtidega. Viia kiiresti lõpule komisjoniga peetavad läbirääkimised 2021.–2027. aasta ühtekuuluvuspoliitika programmidokumentide üle, et alustada nende rakendamist.

3. Võtta meetmeid riigile kuuluvate ettevõtete juhtimise parandamiseks kooskõlas rahvusvaheliste standarditega.

4. Vähendada üldist sõltuvust fossiilkütustest ja mitmekesistada energiavarustust, kiirendades taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, eelkõige loamenetluse edasise lihtsustamise ja fotogalvaanika laialdasema rakendamise abil. Arendada

[23] Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

energiaühendusi naaberriikidega, samal ajal laiendades ja kiirendades energiatõhususe meetmete võtmist, sealhulgas transpordisektoris.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja